

7-11 ΕΤΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το μολύβι που κανείς δεν έφτιαξε μόνος του

Με βάση το δοκίμιο του Leonard E. Read «Εγώ, το Μολύβι»

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η Σοφία, που είναι οκτώ χρονών

Ο παππούς της ο Στέφανος, που κάποτε ήταν ναυτικός

και όσοι συναντούν στο ταξίδι: ο Ανδρέας ο ξυλοκόπος, ο Μιχάλης στο πριονιστήριο, ο Δανιήλ ο μεταλλωρύχος, η Αικατερίνη που φτιάχνει τις μύτες, ο Λουκάς ο αγρότης, ο Θεόδωρος που δουλεύει τα μέταλλα, η Άννα η αγρότισσα, ο Ιάκωβος ο καπετάνιος, η Ελισάβετ και ο Κωνσταντίνος στο εργοστάσιο μολυβιών

Ένα μολύβι κοστίζει λίγα κέρματα. Το πιάνουμε στα χέρια μας χωρίς να το σκεφτούμε. Κι όμως, κρύβει ένα μεγάλο μυστικό. Ο Leonard Read, ένας Αμερικανός συγγραφέας, το είπε έτσι: σε όλη τη Γη δεν υπάρχει ούτε ένας άνθρωπος που να ξέρει να φτιάξει μόνος του ένα μολύβι!

Θα ταξιδέψουμε με τη Σοφία και τον παππού της σε δάση και ορυχεία, σε χωράφια, λιμάνια και εργοστάσια. Είναι ένα ταξίδι με τη φαντασία, όμως οι τόποι και οι δουλειές που θα δούμε είναι αληθινοί.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Ποιος έφτιαξε το μολύβι μου;

Η Σοφία ζωγραφίζει στο τραπέζι της κουζίνας με ένα καινούργιο κίτρινο μολύβι. Ο παππούς Στέφανος της το αγόρασε χθες από το βιβλιοπωλείο της γειτονιάς, για λίγα μόνο κέρματα. Ξαφνικά η Σοφία σταματά και το κοιτάζει: «Παππού, ποιος έφτιαξε το μολύβι μου;»

Ο παππούς χαμογελά: «Κανένας άνθρωπος μόνος του, αλλά χιλιάδες άνθρωποι μαζί!» Η Σοφία ανοίγει διάπλατα τα μάτια. Τότε ο παππούς απλώνει στο τραπέζι τον μεγάλο, παλιό του χάρτη. «Έλα να ταξιδέψουμε με τη φαντασία μας και να βρούμε από πού ήρθε κάθε κομματάκι του!»

ΕΝΑ ΔΑΣΟΣ ΣΤΟ ΟΡΕΓΚΟΝ, ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Στο δάσος με τους κέδρους

Πρώτος σταθμός: ένα δάσος στο Όρεγκον της Αμερικής, γεμάτο ψηλούς κέδρους με ίσιους κορμούς. Ο Ανδρέας ο ξυλοκόπος μόλις έκοψε έναν κέδρο και τους χαιρετά από μακριά. Το ξύλο του κέδρου είναι μαλακό, μυρίζει ωραία και ξύνεται εύκολα. Από αυτό θα γίνει το ξύλινο σώμα του μολυβιού.

Για να κάνει όμως τη δουλειά του, ο Ανδρέας χρειάζεται πριόνι, κράνος, σκοινιά και ένα μεγάλο φορτηγό. Όλα αυτά τα έφτιαξαν άλλοι άνθρωποι. Ακόμη και τον καφέ που πίνει το πρωί τον μάζεψαν κάποιοι σε μια μακρινή χώρα. «Ο Ανδρέας ξέρει να κόβει δέντρα», λέει ο παππούς, «όχι όμως να φτιάχνει πριόνια ή να καλλιεργεί καφέ.»

ΕΝΑ ΠΡΙΟΝΙΣΤΗΡΙΟ ΣΤΗΝ ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑ

Από τον κορμό στα σανιδάκια

Οι κορμοί ταξιδεύουν με φορτηγά και με τρένο ως ένα πριονιστήριο στην Καλιφόρνια. Εκεί ο Μιχάλης και οι συνάδελφοί του τους κόβουν σε μικρά, λεπτά σανιδάκια, όσο μακριά είναι ένα μολύβι. Ύστερα τα στεγνώνουν σε έναν ζεστό φούρνο, τα βάφουν απαλά για να έχουν ωραίο χρώμα και τα περνούν με κερί.

Ποιος έφτιαξε τα πριόνια, τα τρένα και τις ράγες; Ποιος φέρνει το ρεύμα που κινεί τις μηχανές; Άλλοι άνθρωποι, που ο Μιχάλης δεν τους έχει γνωρίσει ποτέ. «Ούτε κι εγώ ξέρω να φτιάξω ένα ολόκληρο μολύβι», λέει γελώντας ο Μιχάλης. «Εγώ ξέρω μόνο να κόβω σανιδάκια!»

ΕΝΑ ΟΡΥΧΕΙΟ ΣΤΗ ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ

Η γκρίζα πέτρα που γράφει

Τώρα ο χάρτης τούς ταξιδεύει πολύ μακριά, σε ένα πράσινο νησί, τη Σρι Λάνκα. Ο Δανιήλ ο μεταλλωρύχος βγαίνει από τη στοά με ένα βαγονάκι γεμάτο γραφίτη, μια γυαλιστερή γκρίζα πέτρα. Δίνει ένα κομματάκι στη Σοφία, και τα δάχτυλά της γίνονται γκρίζα. «Αυτή η πέτρα γράφει!» φωνάζει.

Ο γραφίτης μπαίνει σε χάρτινα σακιά, δεμένα με σπάγκο, και ταξιδεύει με καράβι. Άλλοι φτιάχνουν τα σακιά, άλλοι τον σπάγκο, άλλοι τα εργαλεία του Δανιήλ. Και να κάτι αστείο: παρά το όνομά του, το μολύβι δεν έχει μέσα του καθόλου μόλυβδο. Η μύτη του είναι από γραφίτη!

ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ ΦΤΙΑΧΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΥΤΕΣ

Μακαρόνια από γραφίτη

Ο γραφίτης γίνεται σκόνη και ανακατεύεται με λίγο νερό και με πηλό από την πολιτεία του Μισισιπή, στην Αμερική. Η Αικατερίνη βάζει το μείγμα σε μια μηχανή που το σπρώχνει έξω σαν μακριά, λεπτά μακαρόνια. Τα μακαρόνια κόβονται σε κομματάκια και ψήνονται για ώρες σε έναν πολύ ζεστό φούρνο, ώσπου να γίνουν σκληρές μύτες.

Στο τέλος τις βουτούν σε ζεστό κερί, για να γράφουν απαλά· ένα μέρος από αυτό το κερί έρχεται από το μακρινό Μεξικό. Η Αικατερίνη ξέρει ακριβώς πόσο πηλό θέλει μια μαλακή μύτη και πόσο μια σκληρή. Δεν ξέρει όμως να σκάβει γραφίτη ούτε να κόβει κέδρους.

ΕΝΑ ΧΩΡΑΦΙ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

Ένα κίτρινο φόρεμα

Το μολύβι της Σοφίας φοράει ένα γυαλιστερό κίτρινο φόρεμα: έξι στρώσεις βερνίκι! Σε ένα χωράφι στην Ινδία, ο Λουκάς ο αγρότης καλλιεργεί ρετσινολαδιές, ψηλά φυτά με φύλλα σαν μεγάλες ανοιχτές παλάμες. Από τους σπόρους τους βγαίνει ένα λάδι, το ρετσινόλαδο, που μπαίνει στο βερνίκι.

Ο Λουκάς δεν έχει ιδέα ότι ένα κομματάκι από τη δουλειά του θα ταξιδέψει ως το τραπέζι της Σοφίας. Δουλεύει για να μεγαλώσει τα παιδιά του. Κι άλλοι άνθρωποι, που δεν θα τους γνωρίσουμε ποτέ, φτιάχνουν το κίτρινο χρώμα και τη μαύρη μπογιά για τα γράμματα πάνω στο μολύβι.

ΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΤΑΛΛΩΝ

Το χρυσαφένιο δαχτυλίδι

Δες το μικρό γυαλιστερό δαχτυλίδι που κρατά τη γόμα! Είναι από ορείχαλκο, ένα μέταλλο που φτιάχνεται αν λιώσεις μαζί χαλκό και ψευδάργυρο. Αυτά τα δύο τα βγάζουν μεταλλωρύχοι από τη γη, σε άλλα ορυχεία, σε άλλες χώρες.

Ο Θεόδωρος περνά τον ορείχαλκο ανάμεσα από μεγάλους κυλίνδρους, ώσπου να γίνει ένα λεπτό, χρυσαφένιο φύλλο. Από αυτό κόβονται χιλιάδες μικρά δαχτυλίδια. «Ξέρεις κάτι;» λέει στη Σοφία. «Εγώ δεν έχω γράψει ποτέ με τέτοιο μολύβι. Γράφω με στίλό!»

ΕΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣ ΜΕ ΚΙΤΡΙΝΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Η γόμα που σβήνει τα λάθη

Και η γόμα; Ο Read γράφει ότι γινόταν κυρίως από το λάδι ενός φυτού με κίτρινα λουλούδια, της ελαιοκράμβης, που ερχόταν από την Ινδονησία. Η Άννα μαζεύει τους μικρούς σπόρους, και από αυτούς βγαίνει ένα χρυσαφένιο λάδι.

Στη γόμα μπαίνει ακόμη λίγο καουτσούκ, ο γαλακτερός χυμός ενός δέντρου, για να μένει ενωμένη, και σκόνη από ελαφρόπετρα, μια πέτρα από τα ηφαίστεια της Ιταλίας, που τη βοηθά να σβήνει. «Πόσα μέρη του κόσμου χωράνε σε μια τόσο δα γόμα!» λέει η Σοφία.

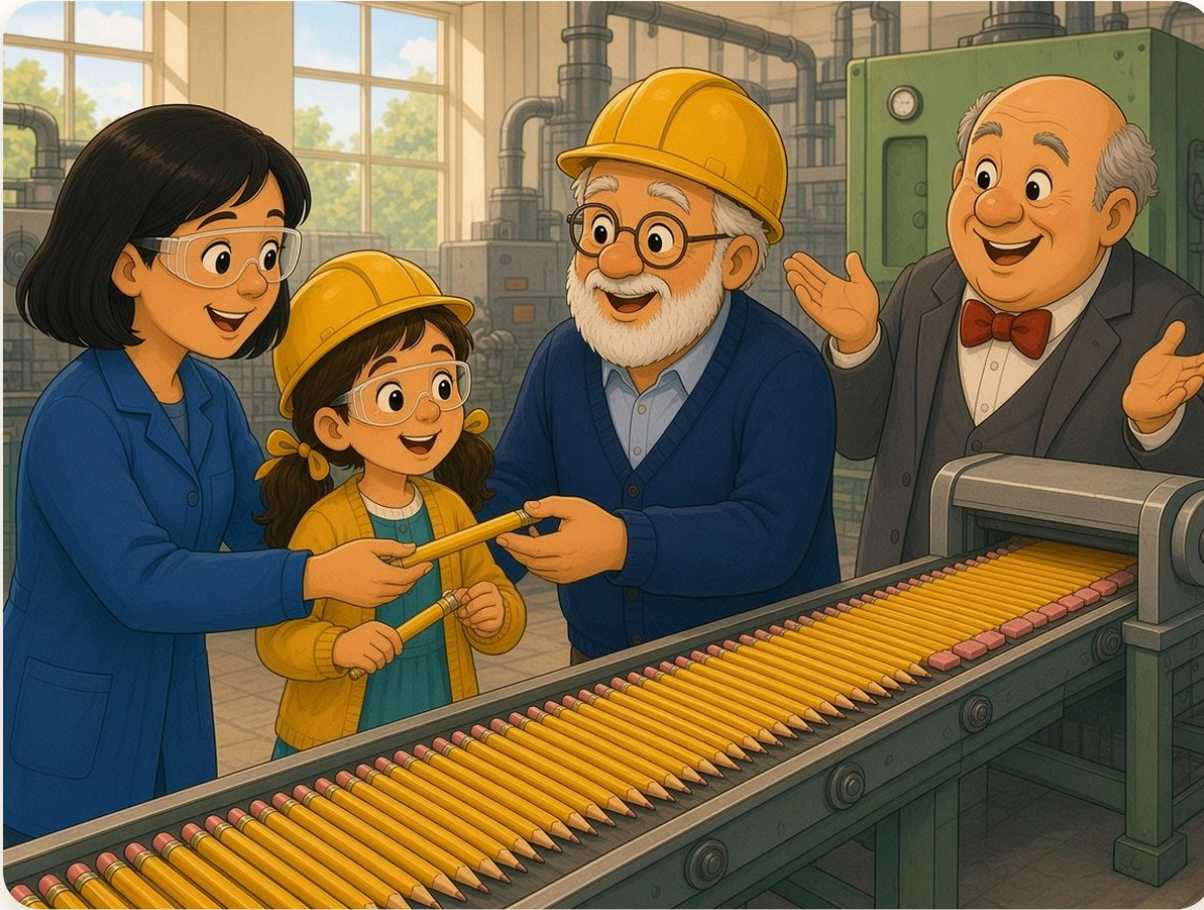

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΛΙΜΑΝΙ

Καράβια, τρένα και φορτηγά

Όλα αυτά τα κομμάτια πρέπει να ταξιδέψουν. Στο λιμάνι, ο Ιάκωβος ο καπετάνιος σφίγγει το χέρι του παππού. «Κι εγώ ήμουν ναυτικός!» λέει περήφανα ο παππούς. Ένας γερανός φορτώνει σακιά στο καράβι, και στην προκυμαία περιμένουν φορτηγά και τρένα γεμάτα σανιδάκια.

Ο Ιάκωβος δεν ξέρει τι έχει μέσα κάθε σακί. Ξέρει όμως να πηγαίνει το καράβι με ασφάλεια από λιμάνι σε λιμάνι. Τον βοηθούν οι πλοηγοί, που οδηγούν τα καράβια μέσα στα λιμάνια, και οι φαροφύλακες, που ανάβουν τους φάρους τη νύχτα. Χωρίς να το ξέρουν, βοήθησαν κι αυτοί να γίνει το μολύβι της Σοφίας.

ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΜΟΛΥΒΙΩΝ

Το σάντουιτς με τις μύτες

Επιτέλους, όλα φτάνουν στο εργοστάσιο μολυβιών! Μια μηχανή χαράζει οκτώ αυλάκια σε κάθε σανιδάκι. Μια άλλη βάζει μέσα τις μύτες, απλώνει κόλλα και τις σκεπάζει με ένα δεύτερο σανιδάκι, σαν σάντουιτς. Το σάντουιτς κόβεται σε οκτώ μολύβια, που βάφονται κίτρινα και παίρνουν δαχτυλίδι και γόμα. Η Ελισάβετ χαρίζει από ένα ολοκαίνουργιο στη Σοφία και στον παππού.

Ποιος τα ξέρει όλα αυτά; Ο Κωνσταντίνος, ο διευθυντής του εργοστασίου, ανοίγει τα χέρια του και γελά: «Εγώ; Ούτε κι εγώ ξέρω να φτιάξω μόνος μου ένα μολύβι! Δεν ξέρω να κόβω κέδρους ούτε να σκάβω γραφίτη ούτε να φτιάχνω ορείχαλκο. Ξέρω μόνο το δικό μου μικρό κομμάτι.»

ΠΑΛΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Ένας ιστός σε όλο τον κόσμο

Η Σοφία κρεμά τον χάρτη στον τοίχο και ενώνει με χρωματιστές κλωστές όλους τους τόπους του ταξιδιού. Σε λίγο ο χάρτης μοιάζει με ιστό αράχνης! Ο Ανδρέας, ο Δανιήλ, η Άννα, ο Λουκάς και τόσοι άλλοι ζουν πολύ μακριά ο ένας από τον άλλον. Μιλούν διαφορετικές γλώσσες και δεν έχουν συναντηθεί ποτέ.

Κανείς δεν τους έδωσε διαταγές. Κανείς δεν κάθισε κάπου να τα κανονίσει όλα για όλους. Ο καθένας έκανε καλά τη δική του δουλειά, για τους δικούς του λόγους: ο Ανδρέας για να πάρει ένα ποδήλατο στον γιο του, η Άννα για να φτιάξει καινούργια στέγη στο σπίτι της. Κι όμως, όλοι μαζί έφτιαξαν το μολύβι της Σοφίας!

ΤΟ ΙΔΙΟ ΒΡΑΔΥ

Ένα γράμμα για όλους

Το βράδυ η Σοφία κάθεται στο τραπέζι και γράφει ένα γράμμα: «Ευχαριστώ όλους εσάς που φτιάξατε το μολύβι μου: τον Ανδρέα, τον Μιχάλη, τον Δανιήλ, την Αικατερίνη, τον Λουκά, τον Θεόδωρο, την Άννα, τον Ιάκωβο, την Ελισάβετ, τον Κωνσταντίνο... και όλους όσους δεν ξέρω!» Ζωγραφίζει και μια μεγάλη καρδιά.

Ο παππούς διαβάζει το γράμμα και σκουπίζει κρυφά ένα δάκρυ. «Και ξέρεις ποιοι σε βοήθησαν να το γράψεις;» τη ρωτά. Η Σοφία κοιτάζει το μολύβι στο χέρι της και γελά: «Όλοι τους!»

Τέλος

Το δίδαγμα

Ένα απλό μολύβι το έφτιαξαν χιλιάδες άνθρωποι, σε πολλές χώρες, που δεν γνωρίζονται μεταξύ τους. Κανένας τους δεν ξέρει να το φτιάξει μόνος του, ούτε καν ο διευθυντής του εργοστασίου. Ο καθένας ξέρει καλά ένα μικρό κομμάτι, και κανείς δεν χρειάστηκε να δίνει διαταγές σε όλους τους άλλους.

Οι περισσότεροι δεν δούλεψαν επειδή ήθελαν ένα μολύβι. Δούλεψαν για τη ζωή τους και για τις οικογένειές τους, και με τα χρήματα από τη δουλειά τους απέκτησαν όσα χρειάζονταν. Όταν οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να κάνουν τη δουλειά που ξέρουν και να ανταλλάσσουν ειρηνικά ό,τι φτιάχνουν, όλοι μαζί καταφέρνουν θαύματα που κανείς δεν θα μπορούσε να κάνει μόνος του.

Την επόμενη φορά που θα πιάσεις ένα μολύβι, θυμήσου: κρατάς στα χέρια σου τη δουλειά ολόκληρου του κόσμου!

Για τους μεγάλους: πηγές και περισσότερη μελέτη

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΕΛΙΔΑ

- **Σελίδα 1:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», αρχή
- **Σελίδα 2:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §2
- **Σελίδα 3:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §3–4
- **Σελίδα 4:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §8
- **Σελίδα 5:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §9
- **Σελίδα 6:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §10–11
- **Σελίδα 7:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §12
- **Σελίδα 8:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §13
- **Σελίδα 9:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §6 και §8
- **Σελίδα 10:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Αναρίθμητοι πρόγονοι», §7 · «Κανείς δεν γνωρίζει», §3
- **Σελίδα 11:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Κανείς δεν γνωρίζει», §4–5 · «Κανένας κεντρικός εγκέφαλος», §1

- **Σελίδα 12:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», αρχή: «Χανόμαστε από έλλειψη θαυμασμού...»
- **Το δίδαγμα:** Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι», «Κανένας κεντρικός εγκέφαλος», §1 · «Άφθονες μαρτυρίες», §4

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΜΕΛΕΤΗ

- Leonard E. Read, «Εγώ, το Μολύβι»: ολόκληρο το σύντομο δοκίμιο, όπου το ίδιο το μολύβι διηγείται την ιστορία του.
- Η εισαγωγή του μεταφραστή και το επίμετρο του Milton Friedman, στην ίδια σελίδα: τι σημαίνει η ιστορία για τους μεγάλους.
- Το ίδιο δοκίμιο σε [δίγλωσση ανάγνωση](#), ελληνικά και αγγλικά δίπλα δίπλα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Οι εικόνες είναι εικονογραφήσεις για παιδιά και το ταξίδι γίνεται με τη φαντασία. Τα ονόματα των προσώπων είναι επινοημένα. Οι τόποι (Όρεγκον, Καλιφόρνια, Σρι Λάνκα, Μισισιπή, Μεξικό, Ινδονησία, Ιταλία) είναι αυτοί που αναφέρει ο Read στο δοκίμιό του του 1958· την Ινδία για τις ρετινολαδιές τη διαλέξαμε εμείς, επειδή εκεί καλλιεργούνται σήμερα οι περισσότερες. Σήμερα τα μολύβια φτιάχνονται σε πολλές χώρες και τα υλικά τους έρχονται από πολλά μέρη.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Από την ενότητα «Για παιδιά» του praxeologos.net.

praxeologos.net